

«Kurnētāji, atveriet Latviešu biedrības

Pazīstamo uzņēmēju, piena pārtikas ražotāju IVARU STRAUTIŅU, viesojoties "LA" redakcijā, šoreiz iztaujājām kā Rīgas Latviešu biedrības domes locekli, jo sestdien – RLB pilnsapulce! Ar viņu sarunājās Voldemārs Krustiņš un Egils Līcītis.

V. Krustiņš: – Kur tie gadi, kā esat kultūras mecenāts un labdaris! Neaizmirstams darbs ir kaut vai jūsu līdzdalība 80. gados augstvērtīgo "Latvju rakstu" izdošanā.

I. Strautiņš: – To dabūjām cauri kopā ar Jāni Peteru, un "Rakstus" iespieda Parīzē. Izdevums izmaksāja gandrīz 240 000 dolāru no Centrālās patērētāju biedrības līdzekļiem. Tam piekrita Maskavā, jo arī krievi saprot apbrīnas cienīgas vēsturiskas lietas. Es kārtāju naudas lietas, sekoju līdzī iespieddarbam. Prieks, ka atjaunojām tikpat kā izzudušo vērtīgo "Rakstu" krājumu, bet žēl, ka šodien tos tik maz izmanto. Kādreiz šos trīs sējumus dāvājām katrai skolai, bet tagad tur neredz tās grāmatas.

– Kā un kur tās pazudušas?

– To jau neizmeklēju, bet skolu bibliotēkās nemanu.

– Pirms Rīgas Latviešu biedrības pilnsapulces, kurā arī grib celt godā "nogramu" vērtības, rūpīgi izskatījām biedrības apmēram 700 biedru sarakstu. Atradām tikai vienu labi pazīstamu uzņēmēja vārdu – jūsejo. Kā jūs nokļūvat biedrībā?

– Trauksmainā laikā, kad Latviešu biedrībā pēc varas grāba frakciju karos un kašķi nerima, pie vadības stājās Pēteris Pētersons. Pie manis ieradās pāris runasvīri – sak, Strautiņ, jānāk uz Latviešu biedrību. Pie mums viss notiek, tikai šausmīgas bēdas ar un ap finansēm. Es viņiem neatteicu. Asinis man uzsta dzirdētais, ka kāda grupa grasoties reāli iekļāt to māju. To nu negribējās pieļaut. Kopš tā laika līdzdarbojos un daudz ko izdevies ieviest salīdzinoši normālā gultnē. Protams, pašlaik biedru vidējais vecums ir stipri sirmām galvām. Tā sanāk, ka cilvēks pensionējas, kādus gadus atpūšas, līdz kļūst garlaicīgi un viņš iestājas biedrībā. Tas ir normāli, tur iekšā ir liels potenciāls, minot kaut vai valodnieci Blinkenu, muzikologu Bomiku, slave nos kordirigentus, vadošos māksliniekus, rakstniekus. Tas pats Valdis Rūmnieks – korektuma un takta paraugs, bet ilgu laiku nevarējām piesaistīt jauniešus. Kad lasīja jauno biedru sarakstus, es arvien pajautāju – kura gada modelis viņš ir? Nevienš nebija no "svaigajiem". Otra lieta, ka radoši cilvēki mūsu valstī grūti rod saikni ar uzņēmējiem. Pirmskara Latvijā 30. gados pie RLB izveidoja "Sabiedrisko klubu" ar 100 biedriem, lielākoties saimnieciskiem darbiniekiem.

Tur iedibināja tradīcijas, to skaitā caur RLB finansēt izglītības, kultūras pasākumus, maksāt stipendijas. Pēc apvērsuma Kārlis Ulmanis papildināja kluba dalībnieku skaitu un ļoti diplomātiski plūdināja budžeta latus RLB. Arī toreiz nevarēja finansēt tāpēc, ka viņš ir latvietis. Bija jārikojas paklusu un lai citi neiesauktos – kur atbalsts mūsējiem! Tomēr par dotajiem līdzekļiem izdevās nodrošināt daudzu latviešu studijas ārzemēs, pildīja ceļu mērķi, jo koncentrēja naudu, lai izglītotu mākslā, kultūrā un zinībās. Mēs atjaunojām "Sabiedrisko klubu", aicinājām Streiču, Rūmnieku, citus, bet šie "radošie" kaut kā steidzās izdzert kafijas tasīti un ātri vien atvadīties. Par kluba darbību nekad neesmu runājis, jo savulaik nospriedām, ka uz āru drikt izteikties Edvīns Inkens. Viņš tagad pagājis malā, tāpēc jums to stāstu, jo šie saieti bija ļoti interesanti. Piedalījās ministri, premjeri – Šķēle vai Andris Bērziņš, un tā bija vieta, kur biznesa cilvēks tika klāt premjeram – parunāties par vienkāršām vai lietiskām būšanām. Kā saka, bez protokola un bez stīvas etiķetes. Ļoti gribējās, lai tāds pasākums saņemtu biedrības atbalstu. Taču, ņemot vērā gadu nastu, kas katram ir, mākslinieka dvēseli vai abu pušu pārliecības trūkumu, ka esam viens otram vajadzīgi, tā gluži neizdevās. Un tas viss panīcis. Tagad biedrībai, manuprāt, ir divi uzdevumi. Pirmais – atjaunināt sastāvu. Visu cieņu sirmajiem, kuriem arī man jāstājas līdzās, bet vajadzīgas jaunas asinis, idejas, enerģija. Tas nepieciešams šim namam un šai dzīvei. Un biedrība jau dara daudzas labas lietas. Radio dzirdēju sūrošanos – RLB notiekot tikai izrādīšanās un prezidentu durvis, ieej foajē, iepazīsties ar daudzo pasākumu afišām. Lielākodaļā viss notiekošais ir bezmaksas vai par simboliskiem santīmiem. Nekur citur nav tādu latviskuma caurstrāvotu kultūras pasākumu kā biedrībā! Atkal ir viena nelaime. Lai tos izrādītu, popularizētu plašāk, teiksim, televīzijā, visi saka – lūdzu, maksājiet. RLB budžets ir

Kā populāri paskaidroju Krīgeram – jūs varēsiet bungot vai dziedāt zem valdības logiem un sist tos logus, bet jums neviens nepalīdzēs, ja valstij nebūs naudas. Tāpēc jāattīsta ra – žo – ša – na!

TIMURA SUBHANKULOVA FOTO

Ivars Strautiņš: "Pie manis ieradās pāris runasvīri – sak, Strautiņ, jānāk uz Latviešu biedrību. Pie mums viss notiek, tikai šausmīgas bēdas ar un ap finansēm. Es viņiem neatteicu."

diezgan nabadzīgs, praktiski tas ir ēkas uzturēšanas nepilns miljons latu. Ienākumi – tikai no telpu izīrēšanas. Tāpēc jaunais priekšsēdētājs Ingmārs Čaklais droši vien pareizi saredz nākotnē darāmo – mums ir jāaktivizē latviešu kopības gars un darbs. Tur ir cilvēki – Māra Kokina vai Mirdza Stirna –, kuri strādā daudzus gadus, nēmas ap fondiem, prot veidot pasākumus. Šai namā ir daudz laba iekšā! Notiek darība, bet bieži mēs, latvieši, paši par to nezinām. Otrs uzdevums ir – daudzi brīnās, ka šāds nams nesaņem valsts atbalstu un finansējumu kaut vai atrašanās vietas un funkcijas dēļ. Man gribētos, lai valsts veic zināmu pasūtījumu gan par biedrībā veiktām programmām, gan par tur izteiktām domām. Tas nams ir to vērts, lai zināmu daļu uzturēšanas valsts (vai arī Rīgas dome) apņemtos no budžeta līdzekļiem. Pārējais pašiem jānopelna. Vecajā namā taču notiek pat Jāņu svinēšana, kad atbrauc daudzi latvieši no ārzemēm! Tā ir vieta, kur viņi dzimtenē vispirms aiziet! Tādēļ par biedrības namu ir jāstāsta un jārunā, tādēļ to vajadzētu atdzīvāt.

– Mēs to pašu sakām, ka RLB namam jāpalīdz kaut vai kā vēsturiskam piemineklim. Jautājums ir tikai par politisko gribu.

– Jā. Bet situācija nosaka, ka visiem kopā vairāk jārunā, kā pelnīt naudu. Sprotams, ka atbalsts Latviešu biedrībai būs budžeta ailē "izdevumi". Lai dalītu "dāvanas", tās ir jāsapelna. Tad domāsim, cik vajag jaunu uzņēmumu, kas jādara, lai palielinātu eksportu, ko vajag uzņēmējiem, lai paplaši-

nātu darba vietu skaitu. No šiem ieņēmumiem it viegli varētu risināt arī RLB nebūt ne lielās vajadzības.

– Raugiet, kas bija biedrības dibinātājos – enkurnieki, miesnieki, uzņēmīgie, daudz maz turīgi cilvēki. Kāpēc tagad nav piekrišanas no uzņēmēju puses?

– Nemaz nezīnu, varbūt tāpēc, ka par RLB reti raksta, nerunā, nav popularitātes.

E. Līcītis: – Tirdzniecības un rūpniecības kamera gadumijas balles agrāk rīkoja "Radisson" viesnīcā, nevis biedrības namā.

– Jā, nu vajadzētu apzināties un izvērtēt, kam godu dodam. Ēdināšanas uzņēmumu biedrības namā nav iedzīvojušies, arī pašreiz cilvēki vēl piesargājas tērēt naudu restorāniem, kafejnīcām, krogiem. Savukārt iestādēm, manuprāt, par velti noliedza rīkot savus vakarus un atņēma "balliņu budžetus". Jā, ar to iekaitē taupības režīmam valstī, bet nauda taču aiziet aprītē. Ēdinātājiem, izklaidētājiem, telpu izīrētājiem, kas agrāk bieži vien bija RLB. Un nevar jau vienu darba vietu, arī valsts uzņēmumu, atstāt tikai darba kalpībā. Jāveido gaisotne, tradīcijas, jāgodina cilvēki, kas labi un centīgi strādā. Jātērē ar mēru sajūtu, taču kāds lats šādiem pasākumiem vienu vai pāra reizes gadā jāatvēl. Kāds par to sakās sašutis, bet man, piemēram, rada sašutumu tas, ka mēs tikai griežam un samazinām naudu. Ka specvienībā dienējošais policists, kurš pakļauj savu dzīvību reālām briesmām, nopelna tikai 350 latus. Trīs pušu sarunās valdībai un arodbiedrībai esmu pūlējies pateikt, ka jautājums numur 1 nav ne izglītība, ne veselības aizsar-

dzība. Svarīgākais šai valstī ir drošība. Bez drošības laupīs arī slimnīcās un skolās, un ir tādas zemes, kur uz ielas ārā labāk nerādīties. Bet jautājums nr. 2 valstī ir ekonomikas attīstīšana. Kā populāri paskaidroju Krīgeram – jūs varēsiet bungot vai dziedāt zem valdības logiem un sist tos logus, bet jums neviens nepalīdzēs, ja valstij nebūs naudas. Tāpēc – nekā tur nevar darīt – joprojām uzstāju, ka jāattīsta ra – žo – ša – na!

V. Krustiņš: – Ko Latviešu biedrība var darīt, lai par to pārliecinātu?

– Tur ir cilvēki ar idejām nozaru attīstībā, taču pagaidām pilnsapulce ir tāda, kāda ir. Daudziem ļaudīm sestdien sagādā grūtības pat atbraukt uz biedrības namu. Daudzi rēķinās ar pusdienām, kas tur būs. Grūti pateikt, kādas izjūtas tas mani rada. Neērtības sajūtu? Vai ka man ir kauns viņiem acis paskatīties, kāpēc mēs tā dzīvojam.

E. Līcītis: – Vai atbalstīsiet Ingmāru Čaklo, viņam vēlējam kandidējot uz RLB priekšsēdētāja amatu?

– Čaklais ir labs, jo viņam ir vēlme strādāt. Viņam bija revolucionāri kritiskas idejas, bet, kad kļūst par priekšsēdētāju, ar to ātri apdedzinās, un amatā nonāk pie saprāta diktētas idejas – jāmeklē bāzes finansējums. To dabū divos veidos – no uzņēmēju ziedojumiem, bet tad viņiem vajag piešķirt arī nodokļu atvieglojumu. Otrs ceļš – daļu sedz valsts. Tā ir mana pārliecība. Protams, tie ir valsts līdzekļi, jākontrolē, kā tiks izmantoti, bet tas ir cits jautājums. Un, protams, maksimāli daudz sarīkojumu latviešiem jācenšas rīkot savā biedrībā. Tas attiecas gan uz LTRK, gan uz Darba

devēju konfederāciju, gan uz uzņēmumiem un iestādēm. Piekrītu Čaklā kungam, ka nākotnē jāpiesaista kā uzņēmēji, tā jaunie cilvēki biedrības atdzīvīšanās labad.

– Strautiņa kungs, jūs pakritizējāt valdību, bet tā taču abām rokām par – ka ražošana jāattīsta, ka biedrības nams jāpabalsta.

– Kur praktiskie darbi? Pašreiz vienīgais gaismas stars ir Jānis Dūklavs, kurš sāk virzīt, attīstīt, piedalīties, braukt ar uzņēmējiem gan uz Austrumiem, gan Rietumiem. Viņam tas notiek lietiski, un, ja es aizbraucu pie partnera ar savas valsts ministru, ar vēstnieku, tad tās sarunas ir pavisam citā līmenī. Savulaik Jānis Peters kā vēstnieks Maskavā teica – es gribu būt jums atslēga.

– Tagad taču pat Valsts prezidents Krievijas vizītē bija jūsu "atslēga" un uzņēmēju delegācijas virsvadonis. Vai var sākt runāt par augļiem, kas ievācamā pēc šīs viesošanās Maskavā?

– Nenoliedzami. Ja runā, ka Austrumi nav perspektīvi mūsu uzņēmējiem, tad tā acimredzot saka tie, kuru tur vienkārši nav. Par šo tirgu cīnās somi, vācieši un visa Eiropa, un viņu vēstnieki Maskavā ārkārtīgi aizstāv savas valsts intereses. Arī mēs esam ļoti pelnījuši ar tirgiem Krievijā. Tur ir labas cenas, ļoti precīzi norēķinās ar piegādātāju. Atzinīgi vārdi man jāsaka par Krievijas tirdzniecības un rūpniecības kameras vadītāju Jevgēņiju Primakovu. Kamerai ir uzņēmēju reģistrs, un, ja kompānija ir tur reģistrēta, tad ir 90% garantija, ka tie nav uzņēmēji no "gildes" – šodien ir, rīt pazudis.

durvis! >>

Turpinājums no 6. lpp.

V. Krustiņš: – Un vai jūtat, ka tirgus paveras plašāks un plašāks?

– Mēs tik daudz nespējam saražot, bet starpība ir viena – zviedru bankas mums nepalielina apgrozāmos līdzekļus, tamdēļ nākas meklēt citus ceļus. Mūsu piensaimnieki ir konkurenti zviedriem Krievijas tirgū, tāpēc nav intereses, lai mēs attīstītu un paplašinātu uzņēmējdarbību. ES regulas vērsta vienā virzienā – lūdzu, labiekārtojiet savas skaistās pļavas, noras, tikai neražojiet! Cukuru savas muļķības pēc neražojam, zvejā neejam... Tik, cik Krievijas tirgus gribētu paņemt mūsu produkciju, nozīmē kaut desmitkārt vairāk ražot, un tad vēl būs par maz. Šlesers ar Ušakovu arī sāka labas aktivitātes, kaut mēs tirgū strādājam jau no 90. gadiem. Domē sanāca uzņēmēji – jā, urrā, rausimies pulkā uz Krieviju. Mališkova pievienojas – jā, jūs vedīsiet visu ar "Rīgas marku", mēs pieņemsim. Kad sapulce gāja uz otru galu, pajautāju, lai paceļ rokas tie, kam ir Krievijas sertifikāts? Klusums. Kas tas tāds esot? Arī prezidenta delegācijā bija strīpām uzņēmēju, kuri sev pirmo reizi gādāja Krievijas vīzu. Nu – tā nav nopietna strādāšana Krievijas virzienā, varbūt deguna apsildīšana un Maskavas apskate, kaut vizīte bija laba, pilnvērtīga un paldies prezidentam, ka viņš turp devās. Bet tai tirgū ir jābūt ļoti uzmanīgam. Savā laikā to gandrīz pazaudējām šprotu dēļ. Tikai tāpēc, ka kārbīnās ar eļļu aplēja zivju masu un to draņķību gribēja iesmērēt. Zināms, kuri grēkoja, zināms, ka tirgus viņus izsvieda ārā. Zvejnieki saprata, ka tā nevar. Radīja šprotes pēc vienas receptūras, ar alksņu malciņu kūpinātas un ar unikālu aromātu un garšu.

Čaklajam bija revolucionāri kritiskas idejas, bet, kad kļūst par priekšsēdētāju, ar to ātri apdedzinās, un amatā nonāk pie saprata diktētas idejas – jāmeklē bāzes finansējums.

Tagad šo mantu krievu tirgus akceptē un labprāt pērk. Krievija vairs nav tā, kas, ai, visu paņems pretī! Tur ir pavisam citas prasības kvalitātei. Visbeidzot Krievijā notikusi biznesa paaudžu maiņa. Tur vairs nav tādu veco komunistu, bet krietni daudz jauniešu ar valodu prasmēm, ar izglītību, kuri neko nezina par agrāko stilu – *ti meņa uvažaješ, ņe uvažaješ*. Glāzīti pacels, bet par otru jau apdomāsies. Ticamākais, ka glāzītē drīzāk būs vīns, nevis vodka. Uzņēmēji, kas dzēra, ir bankrotējuši, vietā nākuši citi. Un, ja salīdzina Krievijas TRK aktivitātes un pretimnākšanu ar mūsu kameru, tad te visi uz tā fona izskatās piemiguši.

E. Līcītis: – Toties jūsu politiskā apvienība "Par labu Latviju" ir pavisam pajukusi.

– Es darbojos tikai uzņēmēju apvienībā "PLL". Pašlaik izveidota jauna komanda, kas strādā, lai pēc apmēram pusgada nāktu klajā ar alternatīvu uzņēmēju plānu, piedāvājumu tautsaimniecības attīstībai. Tad gan gribam būt diezgan kategoriski. Vai nu Saeima, valdība to akceptē un attīstām valsti, vai – jaunas vēlēšanas.

EGILS LĪCĪTIS